

УДК 330.33:330.834:330.837

ПОЛІТИЧНІ БІЗНЕС-ЦИКЛИ У СУЧАСНІЙ РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ

І. Грабинська

Львівський національний університет імені Івана Франка
79008 м. Львів, просп. Свободи, 18

У статті проаналізовано еволюцію поглядів у сучасній економічній теорії на взаємозв'язок між політичними і економічними циклами, та вплив політико-інституційних чинників - виборчого законодавства, партійної структури суспільства, політичної стабільності і ступеня поляризації суспільства - на коливання ділової активності. У статті з'ясовано, як ці політико-інституційні чинники впливають на економічне зростання в Україні

Ключові слова: бізнес-цикл, політичний бізнес-цикл, раціональний партійний бізнес-цикл, раціональний опортуністичний бізнес-цикл, економічні витрати політичного бізнес-циклу

Дискусія навколо причин та природи циклічних коливань в економічному відтворенні вже давно точиться в економічній науці. Ряд прихильників екзогенних теорій, такі як В.Нордгауз, Д. Гібс, А.Цукерман, К.Рогов, А.Алесіна та інші пов'язують економічні коливання з таким зовнішнім щодо економічної системи чинником, як політичний процес. Вони досліджують як поведінка електорату, ідеологічна орієнтація уряду, компетенція політичних партій впливають на безробіття, інфляцію, економічне зростання.

Зокрема, їх увагу привертає явище політичного бізнес-циклу – циклу економічної та політичної активності уряду (виборчих державних органів) між виборами. При виявленні та дослідженні політичних бізнес-циклів використовують річні а часом і кварталні значення таких макроекономічних показників – рівень безробіття, рівень інфляції, обсяг трансферних платежів, динаміка ВВП, грошової маси, дефіциту державного бюджету.

На перший погляд, пояснення причин політичних бізнес-циклів є елементарним. Діяльність уряду між виборами підпорядковується певним закономірностям. Рівень його активності у політичній та економічній сферах суттєво коливається у період між виборами. Так, після виборів новим урядом здійснюється ряд заходів, спрямованих на зміну цілей та масштабів діяльності попереднього уряду. Ці заходи мають особливо радикальний характер, якщо до влади приходить партія, яка знаходилась в опозиції. Новообраний уряд робить спроби скоротити дефіцит державного бюджету, згорнути непопулярні програми попереднього уряду, перебудувати роботу державного апарату. Якщо в результаті виборів до влади знову партія, правляча у попередньому періоді, то політики намагаються виконати хоча б частково передвиборчі обіцянки. Однак, згодом їх активність знижується, до тих пір, поки зменшення популярності нового уряду не досягне критичного рівня. Із наближенням наступних виборів активність уряду зростає. Політики штучно створюють незвичайно сприятливі економічні умови перед виборами з надією, що виборці віддадуть політичним партіям і політикам, які перебувають при владі, віддаючи свої голоси за них, навіть якщо ситуація в економіці погіршиться відразу після виборів.

З позицій сучасної макроекономічної теорії пояснення виглядає значно складнішим. Дослідити природу політичного циклу в сучасній економічній науці можна, застосувавши комплексну модель, яка відображає взаємозалежності між макроекономічною політикою, періодичністю виборів, ідеологічною орієнтацією різних політиків та партій, виборчим законодавством та ступенем політичної незалежності центральної банківської установи в країні.

У розвитку даного теоретичного напрямку можна виділити два етапи. Перший етап тривав до середини 1970-х років. Макроекономічна модель політичного бізнес-циклу, розвинута на цьому етапі, базується на традиційних для макроекономіки цього часу передумовах. Зокрема, „традиційна” модель політичного циклу в економіці базується на спадній кривій Філіпса, тобто автори передбачають, що уряд може систематично впливати і передбачливо визначати макроекономічні наслідки – у передвиборчий період відбувається економічне зростання та високі темпи інфляції, а після виборів – зниження темпів інфляції і спад ділової активності.

У межах цього етапу можна виділити дві теоретичні концепції. Перша - це популярні та широко відомі в економічній науці моделі політичного бізнес-циклу В.Нордгауза (1975) [15] та А.Ліндбека (1976) [13], (Nordhaus, W., Lindbeck, A.) у яких коливання ділової активності в економіці пояснюються опортуністичною мотивацією політиків: – „традиційна опортуністична теорія” політичного бізнес-циклу (opportunistic traditional model).

Дана теорія передбачає, що політики не мають власних ідейних політичних переконань, вони напередодні виборів обирають такі програми, що максимізують їхні шанси перемогти у виборах, а популярність правлячої партії безпосередньо залежить від стану економіки у період перед виборами. В економічній науці такий тип поведінки називають опортуністичною. Опортуністичні теорії ділових циклів ілюструють, як опортуністичні

політики обирають набір заходів фіскальної та монетарної політики для того, щоб залишитися при владі. Безпосередньо після виборів партія–переможець вимушена вдаватися до застосування „непопулярних” заходів, спрямованих на подолання інфляційних наслідків політики, яка проводилась у період передвиборчої кампанії.

У цій моделі опортуністичні полісмейкери можуть скористатися кривою Філіпса і представити наївних виборців такими, які забули про нещодавнє минуле, і не підозрюють, що ініціативи полісмейкерів є опортуністичними. Виборці не розуміють як працює економіка, і зокрема, вони не беруть до уваги взаємозв'язок між інфляцією і безробіттям.

Таким чином, в економіці виникає циклічний процес: безпосередньо перед виборами спостерігається прискорення економічного зростання і – з незначним часовим лагом – зростання інфляції, а в період після виборів темп інфляції знижується, і як наслідок дефляційної політики знижуються темпи економічного зростання.

Припущення, що електорат є дуже наївним і схильний робити систематичні помилки у передбаченнях є важливим недоліком даної моделі. З іншого боку, розглянута вище модель можливо виглядала б ідеальною, якщо у ринковій економіці вдалось синхронізувати напрямки змін інфляції та безробіття. Однак, спадний характер кривої Філіпса свідчив про те, що мінімізувати одночасно обидва показники буде важко.

Тому, у 1970-х роках дістала розвитку інша теоретична концепція – „традиційна партійна модель” (traditional partisan model) політичного бізнес-циклу Д. Гібса (Hibbs D.) (1977) [11], яка базується на партійній мотивації політиків. Ліві партії відносно більше переймаються проблемами безробіття ніж інфляцією, а політичні партії правої орієнтації – більше уваги приділяють недопущенню інфляції (навіть за рахунок підвищення рівня безробіття). Це пояснюється ідеологічними переконаннями цих партій – ліві партії традиційно орієнтуються на підтримку найманих працівників, а праві – на підтримку великого бізнесу. Більше того, партії, зазвичай, послідовно дотримуються своїх виборчих платформ, коли перебувають при владі.

Таким чином, відповідно до цієї теорії, циклічні коливання в економіці генеруються зміною правих і лівих урядів, при чому наслідки проведеної відповідними урядами політики спостерігаються протягом всього терміну їх повноважень (рис. 1)

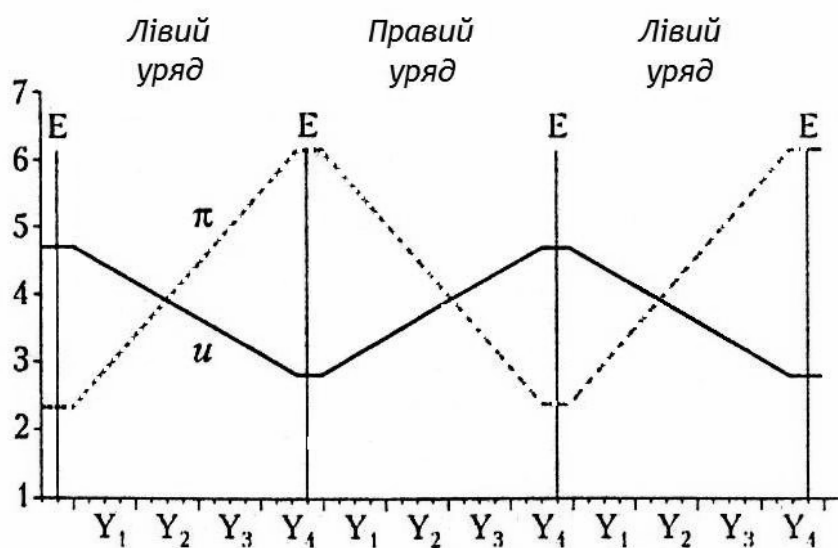

Рис.1 Партійний бізнес-цикл Д.Гібса

У більш досконалих моделях такого типу передбачається, що економіка адаптується до шоків, викликаних зміною урядів, і тому їх наслідки проявляються тільки протягом нетривалого періоду.

Другий етап у розвитку даного теоретичного напрямку розпочався у середині 1980-х років. Моделі політичних бізнес-циклів, розроблені на цьому етапі американськими економістами базуються на концепції раціональних сподівань і пояснюють як раціональні виборці (громадськість) обмежують можливості полісмейкерів розвивати політичний цикл в економіці.

Сама ідея про необхідність врахування раціональних сподівань при аналізі політичних бізнес-циклів була висловлена вперше у 1982 р. П. Мінфордом (Minford P.) і Д.Пілом (Peel D.) [14]. В економічній науці було кілька спроб формалізувати та дослідити цю ідею.

Наступні подібні розвідки в сучасній економічній літературі запропонували моделі, які синтезують модель політичного бізнес циклу Нордгауза-Ліндбека з гіпотезою про раціональні сподівання виборців. Так, зокрема А.Цукерман (Cukierman A.) і А.Мельцер (Meltzer A.) (1986), К.Рогов (Rogoff K.) і А.Зіберт (Sibert A.) (1988), Т.Персон (Person T.) і Г.Табеліні (Tabellini G.) (1990) розвинули „раціональну опортуністичну теорію” політичного бізнес-циклу (rational opportunistic models). Причиною виникнення політичного бізнес-циклу, на їх думку, є асиметричність інформації між політиками, які знаходяться при владі і суспільством.

Уряд може використовувати фіскальну експансію для покращення оцінки суспільством його здібностей і формування відповідних сподівань. Він вдається до застосування стимулювальної фіскальної політики, за якої спостерігається неймовірне економічне зростання у поєднанні зі збільшенням дефіциту державного бюджету, значні державні позики на внутрішньому та зовнішньому ринках, зростання грошової маси з річним темпом більш ніж 45% поряд із підозрілими низькими темпами інфляції, підвищення заробітної плати і пенсій. Така експансія як правило виявляється зростанні соціальних трансфертів для бідних прошарків суспільства, які проявляють більшу політичну активність. Період після виборів, як правило, характеризується скорочення бюджетних витратків, збільшенням бюджетних запозичень і податкових зборів для покриття передвиборчих витратків.

Тому, часом, в економічній літературі дану теорію політичних бізнес-циклів називають фіскальною теорією політичних бізнес-циклів.

В економічній теорії для оцінки наслідків політичних бізнес-циклів часто використовують термін витатки виборів, які включають не лише витатки, пов'язані із проведенням виборів і передвиборчих компаній, а й витатки переважно бюджетні, спрямовані на реалізацію популістських заходів діючого уряду напередодні та після виборів. На нашу думку, в економічній теорії політичного бізнес-циклу доцільно використовувати термін економічні витрати політичного бізнес-циклу, які можуть бути визначені як обсяг ресурсів необхідних для відхилення економіки від стаціонарного стану.

Цікаво, що переважна більшість запропонованих в економічній літературі „раціональних опортуністичних моделей” враховують значення компетентності, умінь та навичок полісмейкерів, - як їх спроможності та вміння скоротити непотрібні витатки у бюджетному процесі, [18, 17], сприяти зростанню без інфляції [16] або ізолювати економіку у потрібний момент від випадкових шоків [10]. Переваги політиків у такій інформаційній асиметрії є причиною виникнення політичних бізнес-циклів.

Особливо переконливим є приклад, наведений у одному із досліджень К.Роговим [17]. Аналізуючи процес формування бюджетних витратків, він показав, що такі агреговані макроекономічні показники, як рівень безробіття, економічне зростання, інфляція і бюджетний дефіцит порівняно легко спостерігати та оцінити пересічному виборцеві. Переміщуючи витатки на більш популярні серед електорату програми, можна забезпечити прихильність у широкого кола виборців. Це значно простіший політичний інструмент, аніж підвищення рівня зайнятості у роки проведення виборів. Отже, формування державних витратків може бути менш помітним та більш потужнішим інструментом спричинення політичного бізнес-циклу.

Однак, раціональні сподівання виборців обмежують опортуністичну поведінку політиків. За таких умов, політичні бізнес-цикли у моделях, що базуються на передумові раціональних сподівання є коротшими за тривалістю, меншими за значенням і менш регулярними ніж у традиційних моделях.

Найбільш вдалою спробою формалізувати політичний бізнес-цикл вважається модель А.Алесіні (Alesina A.) (1987) [8]. Автор запропонував „раціональну партійну модель”, яка базується на припущенні про раціональні очікування виборців, негнучкості цін та зарплати і невизначеності переваг виборців (rational partisan models). Поєднання раціональних очікувань та негнучкості цін та заробітної плати лежать в основі моделей, що демонструють та доводять короткострокову „не нейтральність” та довгострокову нейтральність політики регулювання сукупного попиту. Запропонована модель базується на припущенні про те, що в реальній дійсності партії перебувають в стані невизначеності: їх очікують менш або більш значимі несподівані події. З урахуванням цього, модель політичного бізнес-циклу схематично буде мати наступний вигляд (рис.2)

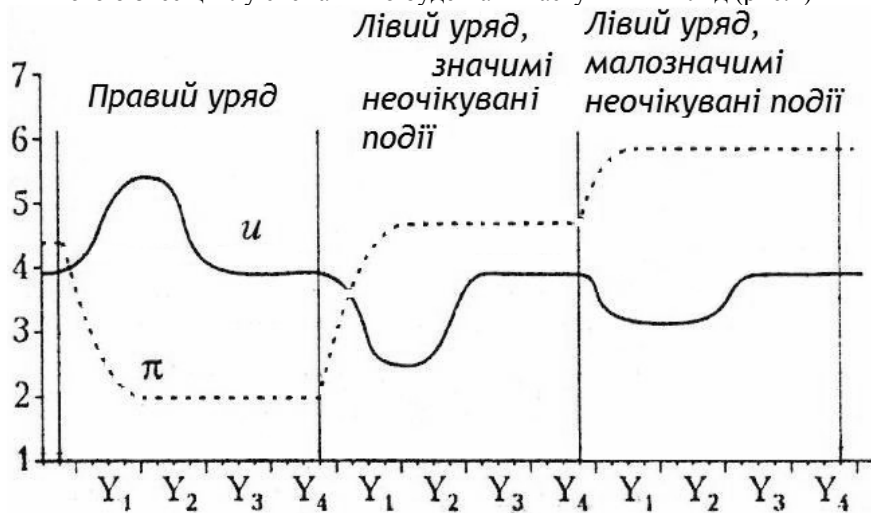

Рис. 2 Партійний бізнес-цикл А. Алесіні

Дана модель очевидно відображає не лише чергування високих рівнів інфляції та безробіття (як у „традиційній партійній моделі” Д.Гібса), але й такі обставини, як несподівано різке підвищення або зниження рівня безробіття. Причому ці стрибки можуть бути більшими або меншими. Тому зміна урядів не вкладається у

традиційний партійний бізнес-цикл Гібса, а може затягнутися на декілька електоральних циклів. Як видно на рис.2, лівий уряд переобирається на два терміни. Правий уряд змінює лівий, тоді, коли рівень інфляції досягає загрозового рівня (5%). Відповідно до цієї теорії, навіть у випадку перевиборів діючого уряду можуть існувати політичні бізнес-цикли.

Таблиця 1

Класифікація економічних теорій політичних бізнес-циклів

	Опортуністична	Партійна (прибічницька)
Моделі, що базуються на спадній кривій Філіпса	В.Нордгауз (1975) А.Ліндбек (1976)	Д.Гібс (1977)
Моделі, що базуються на концепції раціональних сподівань	А.Цукерман, А.Мельцер (1986), К.Рогов і А.Зіберт (1988) Т.Персон і Г.Табеліні (1990)	А.Алесіна (1987)

У сучасних дослідженнях західні економісти розглядають також можливість синтезації партійної та опортуністичної моделей. Б.Фрей (Frei B.) та Ф.Шнейдер (Schneider F.) (1978) [12] запропонували так звану „слабку партійну теорію”, яка передбачає, що партійні полісмейкери, які знаходяться при владі вдаються до опортуністичної поведінки, коли їх популярність у суспільстві серед виборців зменшується. Цікаві теоретичні розробки у цьому напрямку запропонували А.Алесіна і Г.Розенталь (Rosenthal H.) (1995), які здійснили спробу об'єднати у одній моделі елементи опортуністичної та партійної моделей, на основі гіпотези про раціональні сподівання [8].

Емпіричні свідчення наявності політичних бізнес-циклів у різних країнах світу доволі неоднозначні, однак більшість з них є сумісні з концепцією економічної теорії, яка базується на припущеннях про негнучкість цін та раціональних очікуваннях господарських суб'єктів. Таким чином, більшість сучасних так званих „раціональних” теорій політичного бізнес-циклу є більш емпірично виправдані, аніж попередні – „традиційні”.

Політичний бізнес цикл спостерігається у всіх країнах – і промислово розвинутих країнах із розвинутою демократією, - і слабозрозвинутих країнах та країнах, які переживають трансформаційні зміни у політичній та економічній системах. Однак, за оцінками політичних експертів та економістів, найбільш відчутний руйнівний потенціал він виявляє перш за все на периферії у бідніших країнах, де невисокий рівень життя переважної більшості населення забезпечує вищий рівень електоральної віддачі витрат політичного бізнес циклу.

А.Алесіна та Н.Рубіні (Roubini N.) (1992) знайшли підтвердження опортуністичних циклів у країнах ОЕСР (OECD) [8]. Л.Шнукнехт (Schuknecht L.) (2000) продемонстрував наявність фіскальних політичних бізнес циклів у країнах, що розвиваються. Г.Бергер (Berger H) та Войтек (Woitek U) (1997), проаналізувавши показники монетарної політики, не виявили такого циклу у Німеччині [9]. Російські економісти протестували наявність політичного бізнес-циклу у Російській Федерації. На їх думку, політичні бізнес-цикли у регіонах Росії пояснюються як зростанням досвіду та управлінських навичок полісмейкерів, так і опортуністичною фіскальною експансією. У результаті проведеного дослідження було отримано підтвердження наявності в Росії опортуністичного політичного бізнес-циклу[2].

Україна, як і кожна перехідна економіка, у 1990-х роках переживала період глибокого трансформаційного спаду, зумовленого численними економічними та інституційними чинниками. Основною ознакою останнього було безпрецедентне падіння обсягів національного виробництва, спричиненого перш за все глибокою розбалансованістю національної фізичної економіки. У 2000 р. відновилося зростання вітчизняної економіки і як свідчать дані таблиці 2, у наступні роки воно було досить жвавим. Однак, як стверджують фахівці, галузева структура національної економіки не поліпшилась, бо економічне зростання забезпечують старі неперспективні галузі, зокрема чорна металургія [5].

Якщо проаналізувати основні макроекономічні показники, що характеризують ситуацію в Україні у 2000-2006 рр. (табл. 2), то можна зробити висновок про наявність ознак фіскального політичного бізнес-циклу, який пояснюється опортуністичною мотивацією як провладних політиків так і інших політичних сил, які беруть участь у виборах.

Надзвичайно мінливими є видатки на соціально-культурні заходи, особливо на соціальний захист та соціальне забезпечення населення. Частка цієї статті становила у 1992 р. – 18,7%, 1993 р. – 31,5 %, 1994 р. – безпрецедентне падіння втричі до 11,2%. У другій половині 90-х років видатки державного бюджету на соціальний захист населення стабілізувались на рівні 12-16 % зведеного бюджету України [5]. Як свідчать дані таблиці, у 2003 р. питома вага видатків на соціальний захист населення перевищила 17%, а рік президентських виборів становила майже 19% зведеного бюджету.

Так, зростання державних видатків в Україні у 2004 році (41,6 %) – перед президентськими виборами не може бути обгрунтоване темпами зростання реального ВВП (12,1%). Це змусило уряд застосувати комплекс заходів, спрямованих на попередження інфляції напередодні виборів. На думку діючих в цей час урядовців, збільшення бюджетних видатків не може негативно вплинути на стабільність цін, оскільки фінансування державних видатків відбувається не за рахунок додаткової емісії, а за рахунок зростання реальних доходів населення [6]. Однак індекс споживчих цін у 2004 р. становив 112,4 %.

Збільшення соціальних видатків у передвиборчий період, як показує практика, дає зворотну динаміку у пост-виборчий період. Досвід попередніх українських виборів підтверджує карність популізму. У 2005 р. спостерігалось сповільнення темпів економічного зростання (102,7%) і прискорення інфляції (10,3 %).

Таблиця 2

**Основні макроекономічні показники
економіки України у 2000-2006 рр.[4,7]**

Рік вибори	Темп зростання реально-го ВВП (% до поперед. року)	Індекс споживчих цін (% до поперед. року)	Доходи до держ. бюджету, млн. грн	Зміни у доходах до держ. бюджету (% до поперед. року)	Видатки державного бюджету, млн. грн	Зміни у видатках до держ. бюджету (% до поперед. року)	Дефіцит (профіцит"-,) держ. бюджету, млн. грн	Питома вага видатків на соц.захист і соц. забезпечення (% зведеного бюджету)
2000	105,9	125,8	34806,1		31154,6		-697,3	12,4
2001	109,2	106,1	37199,0	106,8	33170,0	106,5	680,7	15,0
2002 парла-мент	105,2	99,4	42525,0	114,3	35530,15	107,1	-1119,4	20,9
2003	109,6	108,2	55076,9	129,5	56120,0	157,9	1043,1	17,09
2004пре зидент	112,1	112,3	70337,8	127,7	79471,5	141,6	10216,5	18,9
2005	102,7	110,3	105330,2	149,7	112975,9	142,2	7945,6	28,0
2006 парла-мент	107,0	111,6	133463,6	126,7	137062,9	121,3	3788,1	25,1

Як опортуністична так і партійна мотивації політичного бізнес-циклів тісно взаємопов'язані із різними інституційними особливостями, такими, як урядова структура (коаліційний чи однопартійний уряд), виборче законодавство тощо. Характеристика політичних бізнес-циклів залежить від природи політичної системи. Так „партійний бізнес-цикл” спостерігається, переважно, у країнах з двопартійною або двоблоковою системою, які типово мають більш менш пропорційні електоральні права. Водночас, партійні цикли рідше проявляються в політичних системах з коаліційним урядом - типовим продуктом пропорційної виборчої системи.

На думку А.Алесіна і Р.Перотті (Perotti R.) ті країни, у яких спостерігається високий ступінь поляризації переваг у суспільстві, зокрема - зростання диференціації доходів населення, ймовірно, потребують *пропорційну виборчу систему*, щоб уникнути надмірної політичної нестабільності внаслідок зміни уряду з протилежними політичними позиціями [1].

Пропорційна виборча система, яка діє в Україні, покликана забезпечити формування коаліційного уряду із представників тих партій, за які набрали більшість голосів.

Широкий спектр економічних програм політичних партій, які були запропоновані українським виборцям напередодні виборів у 2006 році схожі між собою не лише по суті, але й по формі. В Україні, в умовах незрілої демократії, про конкуренцію ідеологій і стратегій розвитку країни, запропоновану різними політичними партіями мова не йде. Передвиборчі політичні партії свої програми пишуть не для себе, а для виборця. Мета цих програм – зібрати більше прихильників серед народу. Таким чином, у період передвиборчої агітації політичні партії керувалися відверто опортуністичною мотивацією: „дайте владу, а потім подивимось”. Однак, більшість українських виборців ці самі програми не вивчають і не знайомі із повним списком тих, хто може пройти до парламенту разом із партійними лідерами.

Слід відзначити, що у країнах із розвинутою демократією між політичними партіями існують відмінності - різні партії проповідують свої власні політичні програми, наслідують відмінні макроекономічні політики, коли при владі. Саме тому партійні відмінності є важливою детермінантою макроекономічної політики та її наслідків у цих країнах протягом останніх тридцяти років.

В Україні більша половина кожної передвиборчої програми присвячена соціально-економічним проблемам і переважно насичені лівою риторикою. Відверто ліберальних програм серед десяти партій і блоків, які мали шанси подолати трьохвідсотковий бар'єр на парламентських виборах 2006 року не було [3]. Однак, найголовнішим є те, що практично жодна партія чи блок не змогли продемонструвати цілісної соціально-економічної концепції, а переважно кожна програма складається із сукупності окремих гасел та побажань, способи реалізації яких у програмних документах не є з'ясовані до кінця. Практично відсутня інформація про основні інструменти їх реалізації, джерела фінансування, аналіз невдач попередніх реформ. Більшість програм уникають кількісних показників, конкретні цифри з'являються тільки у розділі про мінімальні пенсії та зарплати і прожитковий мінімум.

Саме у передвиборчий період стала очевидною відсутність ідеологічної відмінності у пропозиціях опонентів. У всіх без винятку програмах переважно мова йде про те, як розпорядитися видатковою частиною

бюджету: підвищити заробітну платню, пенсії, збільшити видатки на медицину та освіту тощо. І очевидно це в значній мірі зумовлено особливостями вітчизняної виборчої системи: всі учасники виборчих перегонів давно зрозуміли, що абсолютного переможця у цих виборах не буде, що доведеться створювати велику коаліцію зі своїми суперниками, а отже реалізувати свою програму (у випадку подолання 3-х відсоткового бар'єру) не доведеться. Все це означає, що програма коаліційного уряду знову буде писатися наново.

В умовах становлення та розвитку демократичних інститутів в Україні актуальною є проблема формування ефективного виборчого законодавства, яке б визначало який тип виборчої системи є оптимальним і сприяло б забезпеченню економічного зростання, економічної стабільності та пом'якшенню негативних наслідків політичних бізнес-циклів у національній економіці.

1. Алесина А., Перотти Р. Политическая экономия бюджетного дефицита // Очерки о мировой экономике: Выдающиеся экономисты мира в Московском центре Карнеги/ Под ред. А. Ослунда и Т.Малевой. – М.: Гендальф, 2002. – С.253-291.
2. Ахмедов А.М. Человеческий капитал и политические бизнес-циклы. – Москва: EERC, 2006. – 32 с.
3. Блинов А. Левые марши // Эксперт. – 2006. – № 10 (61). – С.14-19.
4. Основні показники економічного і соціального розвитку України. – Доступно з: www.minfin.gov.ua – 24 березня 2007 р.
5. Панчишин С.М. Макроекономічний аналіз товарної форми виробництва. Монографія. – Львів: ЛНУ ім.Івана Франка, 2004. – 452 с.
6. Романова Т. Цикличность не выбирают // Контракты. – 2004, 19 июля.
7. Статистичний щорічник України за 2004 рік. – Київ: Консультант, 2005. – 590 с.
8. Alesina, A., Roubini N., Cohen G. Political Cycles and the Macroeconomy. – Cambridge, Mass.: The MIT Press, 1999. – 302 p.
9. Berger, H., Woitek, U. Searching for Political Business Cycles in Germany// Public Choice. – 1997. – Vol. 91(2). – P. 179-197.
10. Cukierman, A., Meltzer, A. A Positive Theory of Discretionary Policy, the Cost of Democratic Government, and the Benefits of Constitution// Economic Inquiry. – 1986. – Vol. 24. – P.367-388.
11. Hibbs D. Political Parties and Macroeconomics Policy// American Political Science Review. – 1977. – Vol.71. – P.1467-1487.
12. Fray B., Schneider F. An Empirical Study of Politico-Economic Interaction in the United States // The Review of Economics and Statistics. – 1978. – Vol. 60. – P.176-183.
13. Lindbeck, A. Stabilization Policies in Open Economies with Endogenous Politicians // American Economic Review Papers and Proceedings. – 1976. – P.1-19.
14. Minford P., Peel D. The Political Theory of the Business Cycle // European Economic Review. – 1982. – Vol. 17. – P. 254-269.
15. Nordhaus, W. The Political Business Cycle // Review of Economic Studies. – 1975. Vol.42. – P. 169-190.
16. Persson T., Tabellini, G. Designing Institutions for Monetary Stability// Carnegie-Rocyster Conference Series on Public Policy. – 1994. – Vol. 39. – P. 58-94.
17. Rogoff, K. Equilibrium Political Budget Cycles // American Economic Review. – 1990. – Vol. 80. – P. 21-36.
18. Rogoff, K., Sibert, A. Elections and Macroeconomic Police Cycles // Review of Economic Studies. – 1988. – Vol. 55. – P. 1-16.

POLITICAL BUSINESS CYCLES IN MODERN MARKET ECONOMY: EVOLUTION OF VIEWS

I. Hrabynska

*Ivan Franko National University of Lviv
Prosp.Svobody, 18, 79008, Lviv, Ukraine*

The relationship between political and economic cycles is one of the widely studied topics in modern economics. In this article presents overview of the modern theoretical literature and examines how electoral laws, the ideological orientation of governments, and nature of competition between political parties influence unemployment, economic growth, inflation in Ukraine.

Key words: business cycles, political business cycle, rational partisan model, rational opportunistic model, political business cost.